

version 2023-12-14

Tiggeri och social utsatthet

tips på barnböcker och fördjupad kunskap

Klara Dolk (klara.dolk@buv.su.se)

Förskollärare och lektor i förskoledidaktik
Barn- och ungdomsvetenskapliga institutionen
Stockholms universitet

Temat tiggeri i barnkulturen

Jag har inom forskningsprojektet "Förskolans möte med 'tiggare'. Social utsatthet som en pedagogisk och etisk fråga" försökt hitta berättelser på temat tiggeri i barnkulturen. Det jag funnit är fem barnböcker och en teaterpjäs där mötet med tiggeri/social utsatthet är en central del av handlingen.

Det visade sig inom forskningsprojektet att barnböcker fick en stor betydelse när det gäller att närma sig ämnet, som ofta upplevs som känsligt och kontroversiellt, i förskolan. Jag vill därför tipsa om de böcker jag hittat.

Jag ger också tips på andra barnböcker som tar upp temat ekonomisk ojämlikhet och ekonomisk knapphet, samt böcker och andra kunskapskällor som handlar om tiggeri och/eller romer i Sverige. Detta kan fungera som en bra barngrund för den som vill ha mer kunskap om ämnet.

//Klara Dolk,
2023-12-14

Temat tiggeri i barnkulturen

2014

2015

2016

2017

2019

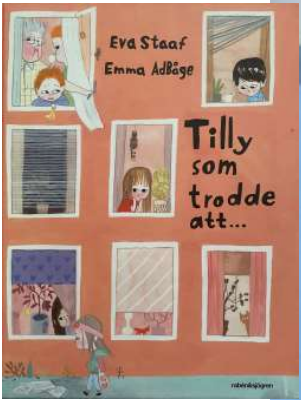
2019

Exempel på illustrationer från mötet mellan barnet och
personen som ber om pengar i fyra bilderböckerna:

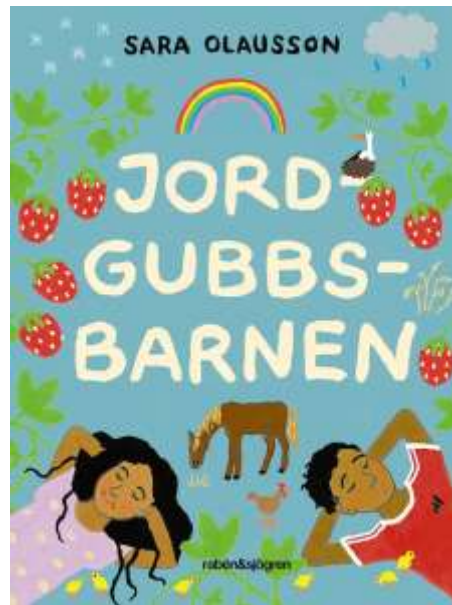

Dessa två bilderböcker använde jag som stimulimaterial, dvs underlag för diskussion, i de fokusgruppsintervjuer jag gjorde med pedagoger på olika förskolor. I dessa båda finns en liknande tematik: en flickas relation till en kvinna som ber om pengar utanför en matvaruaffär. Det är barnet som ser människan som sitter där, vilket inte föräldrarna gör, och det är barnet som funderar på orättvisorna det ser och som är aktiv i att hitta lösningar. Böckerna tar emellertid också upp lite olika problematiker, såsom att den som tigger blir tillsagd av polisen att flytta sitt tältläger (*Vi letar skatt*) och att kvinnan har en dotter kvar i hemlandet som kommer fira sin födelsedag utan sin mamma och utan presenter (*Annalisa och födelsedagspresenten*).

Den här är en kapitelbok som riktar sig till lite äldre barn (passar kanske 5-10 år). Den har en annorlunda ingång än de andra böckerna, då den är skriven ur perspektivet från de barn som lämnas kvar i hemlandet när föräldrarna åker till Sverige för att "plocka jordgubbar", dvs tigga. Barnen kallas "jordgubbsbarn" och får klara sig i månader utan sina föräldrar med hjälp av andra vuxna närstående. Det är en jättefin bok att läsa, med eller utan barn.

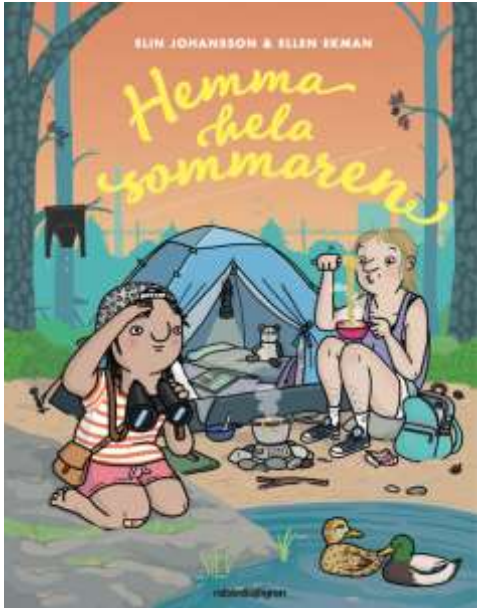
Katarina Taikon's självbiografiska böcker handlar om den romska flickan Katitzis uppväxt i Sverige på 1900-talet – en uppväxt fylld av äventyr, glädje, sorg och orättvisor. Böckerna ger en bra ingång till hur romer har behandlats i Sverige, utan rätt att bosätta sig permanent och utan skolgång. Det finns en lärarhandledning till böckerna.

Foto: Björn Langhammer

Jag vill också passa på att tipsa om andra barnböcker som tar upp frågor om ekonomisk ojämlikhet och ekonomisk knapphet. I *Veckan före barnbidraget* finns också en bild på ett möte mellan huvudpersonen och kvinnan som ber om pengar utanför mataffären.

Mer kunskap för vuxna

Det finns minst 4 000 personer i Sverige som brukar betecknas som "utsatta EU-medborgare". Merparten av dem är romer från Rumänien och Bulgarien. De försörjer sig själva och sina familjer genom att tigga, samla papperstäckor och ta ströjobb. De är generellt sett mycket fattiga och lever under förhållanden i Sverige som utgör en kränkning av deras mänskliga rättigheter.

STYCKE 1
Amnesty International i Sverige har till sina medlemmar och grupper för "utsläppta" och utsläppta för att det i alla länder finns människor som står utanför lagen och som inte kan få sina rättigheter respekterade på ett effektivt sätt. Dessa människor är utsatta för kränkningar av sina mänskliga rättigheter och de är utsatta för kränkningar av sina mänskliga rättigheter. Sverige och andra länder i EU har en skyldighet att skydda dessa människor.

Amnestys rapportsammanfattning
Sverige: Ett iskallt bemötande ger kunskap om utsatta EU-medborgare i Sverige.

UR, Barnministeriet: Barnen och tiggeriet (riodokumentär), 2015

Mer kunskap för vuxna

Asvnitt 10 av *Kunskapsverket historia* handlar om Katarina Taikon ”som växer upp i Sverige under mitten av 1900-talet och om hennes kamp för romers rättigheter. Det blir en fläckande resa genom Sverige där fördomar och förtryck är vardag. Men också en berättelse om hur en liten bortgift flicka reser sig och tar sitt öde i egna händer.”

<https://urplay.se/program/218628-kunskapsverket-historia-katarina-taikon>

Hans Caldaras
självbiografiska berättelse av
att växa upp som rom i
Sverige under 1900-talet

På [minoritet.se](https://www.minoritet.se) går det att hitta information, fakta, historia mm om alla Sveriges nationella minoriteter och minoritetsspråk:

<https://www.minoritet.se/romer>

Texter från projektet

PEDAGOGISK FORSKNING I SVERIGE (ahead of print) ISSN 1401-8788

Att hantera tiggeri som samhällsfenomen i förskolan – pedagogiska och etiska svårigheter kring ett känsligt och kontroversiellt ämne

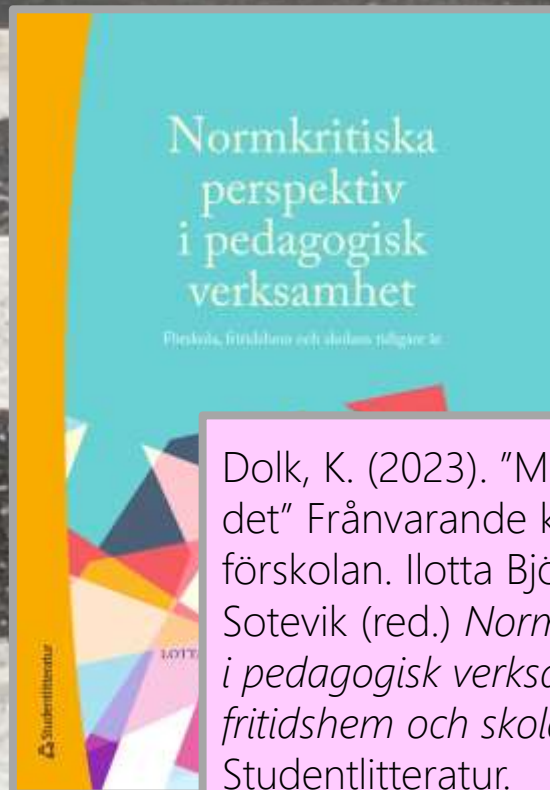
Klara Dolk
Arbetsgruppen för förskollärautbildning och förskoleforskning
Barn- och ungdomsvetenskapliga institutionen
Stockholms universitet

ABSTRACT

Under det senaste decenniet har tusentals utsatta EU-medborgare kommit till Sverige. Många av dem försörjer sig genom tiggeri, vilket har lett till att gatubilden har förändrats och att många förskolebarn därmed möter fattigdom och social utsatthet i samhället. Genom att undersöka pedagogers erfarenheter av och tankar om att hantera tiggeri som samhällsfenomen tillsammans med barn, är syftet med artikeln att bidra till kunskap om hur ett känsligt och kontroversiellt ämne behandlas i förskolan. Med inspiration från poststrukturalistisk teori om utbildning och etik förstås inte enbart som i första hand idéer eller principer, utan snarare som något som uppstår i mötet med den Andra. Det empiriska materialet består av fokusgrupper med pedagoger i förskolan. Analysen visar att de flesta har mött tiggeri med barngruppen, men inte tagit upp ämnet till diskussion utan snarare undvikit ämnet. Barn uppger sällan ställa frågor. En anledning till att ämnet inte tagits upp handlar om att det genererar pedagogiska och etiska svårigheter, varav de tre mest centrala handlar om en rätt "dom", att hantera asymmetriska maktrelationer samt krav på neutralitet. Ämnet tiggeri verkade upplevas utanför förskolans uppdrag samtidigt som intresset stort.

Den här texten är en öppet tillgänglig artikel publicerad i Pedagogisk forskning i Sverige.
Etkännande: Inga Beskrivningar 4.0
© 2023 (Klara Dolk)
ISSN: 1401-8788
DOI: <https://doi.org/10.15625/pfvsol.na.artikelnr>

Dolk, K. (2023). "Man tänker inte på det" Frånvarande klassperspektiv i förskolan. I Ilootta Björkman & Lena Sotevik (red.) *Normkritiska perspektiv i pedagogisk verksamhet*. Förskola, fritidshem och skolans tidigaste år. Studentlitteratur.

Dolk, K. (2023). Att hantera tiggeri som samhällsfenomen i förskolan – pedagogiska och etiska svårigheter kring ett känsligt och kontroversiellt ämne. *Pedagogisk forskning i Sverige* (finns att ladda ner gratis)

Publiceras förhoppningsvis under 2024

Ansvarsfull läsning. Att använda barnböcker för att närma sig känsliga ämnen i förskolan

Artikel inskickad till tidskrift juni 2023

"Kostar det pengar att skaffa ett jobb?" Läsning som social praktik i förskolan

Artikel under arbete

Har du frågor, funderingar eller andra tips som kunde lyftas fram går det jättefint att ta kontakt!

klara.dolk@buv.su.se